

Міністерство освіти і науки України
Київський національний торговельно-економічний університет
Харківський торговельно-економічний коледж

Циклова комісія комісією харчових технологій та готельно-ресторанної справи

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

БУДОВА ТІЛА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТВАРИН

(назва навчальної дисципліни)

освітній рівень	фахова передвища освіта <i>(назва освітнього рівня)</i>
галузь знань	18 Виробництво та технології <i>(шифр і назва галузі знань)</i>
спеціальність	181 Харчові технології <i>(назва спеціалізації)</i>
освітньо-професійна програма	«Зберігання, консервування та переробка м'яса» <i>(назва освітньої програми)</i>
мова навчання	українська

Харків 2020

Робоча програма навчальної дисципліни «**Будова тіла сільськогосподарських тварин**» розроблена на підставі програми навчальної дисципліни «**Будова тіла сільськогосподарських тварин**», затвердженої на засіданні Педагогічної ради Харківського торговельно-економічного коледжу КНТЕУ (протокол від 30.06. 2020 р. № 5).

Розробник програми: Корницька А.О. викладач циклової комісії харчових технологій та готельно-ресторанної справи

Затверджено на засіданні циклової комісії харчових технологій та готельно-ресторанної справи

Протокол від «30» 06 2020 р. № 5).

Голова циклової комісії Р.Р.Зоря

Погоджено:

Заступник директора
з навчально-методичної роботи

Л.М.Біленко

Методист вищої категорії

В.М. Тихонович

Завідувач відділення харчових
технологій та
ресторанного бізнесу

О.О.Золотухіна

Опис навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «**Будова тіла сільськогосподарських тварин**» є складовою освітньо-професійної програми здобувачів освіти фахового передвищого рівня, галузі знань **18 «Виробництво та технології»**, спеціальності **181 «Харчові технології»** спеціалізації «**Зберігання, консервування та переробка м'яса**».

Метою вивчення навчальної дисципліни «Будова тіла сільськогосподарських тварин» є формування у студентів систем знань та навичок в області анатомії і фізіології сільськогосподарських тварин у підготовці фахівців для роботи в м'ясній промисловості.

Обсяг навчальної дисципліни

Форми здобуття освіти	Кредити ЄКТС	Години	Навчальні заняття				Самостійна робота
			лекції	практичні	семінарські	лабораторні	
Денна	6	180	48	-	48	-	84
Заочна	-	-	-	-	-	-	-

Навчальна дисципліна «**Будова тіла сільськогосподарських тварин**» вивчається здобувачами освіти за денною формою на першому курсі, у першому семестрі і передбачає екзамен.

Статус навчальної дисципліни: обов'язкова.

Передумови вивчення навчальної дисципліни: «**Будова тіла сільськогосподарських тварин**» є оволодіння фаховими компетентностями, що сформувалися у здобувачів освіти при вивченні таких навчальних дисциплін, як мікробіологія, біохімія та ін., які можна віднести до природничих наук

Очікувані результати навчання: передбачувані результати вивчення навчальної дисципліни «**Будова тіла сільськогосподарських тварин**» мають стати складниками таких програмованих результатів навчання: організувати процес обслуговування споживачів туристичних послуг на основі використання сучасних інформаційних, комунікаційних і сервісних технологій та дотримання стандартів якості і норм безпеки (ПРН 9).

Здобувач освіти має розумітися на таких питаннях, як: загальні закономірності будови тіла тварин, косну та м'язову системи, різновиди кісток та м'язів тіла; системи внутрішніх органів та функції, які вони виконують, взаємозв'язок кровоносної та нервової систем; єдність організму і середовища, обмін речовин між ними та середовищем. **Уміти:** охарактеризувати загальну будову тіла тварини; проаналізувати окремий заданий організм тіла тварин з точки зору його будови та функцій, які він виконує; визначити шляхи найкращого використання різних органів тварини в подальшому технологічному процесі.

Критерії оцінювання результатів навчання

Рівні компетентності	Критерії оцінювання	За 100-бальною шкалою
Низький (недостатній)	Здобувач освіти не засвоїв більшості тем програми навчальної дисципліни, не вміє викласти зміст більшості основних питань. Не виконав більшості завдань кожної теми та поточного контролю в цілому. Володіє навчальним	1–34

	матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, викладає його фрагментарно.	
	Здобувач освіти засвоїв лише окремі питання програми навчальної дисципліни. Не вміє достатньо самостійно викласти зміст більшості питань. Виконав лише окремі завдання кожної теми та поточного контролю в цілому. Володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.	35-59
Середній (репродуктивний)	Здобувач освіти недостатньо повно та ґрунтовно засвоїв деякі теми програми навчальної дисципліни, не вміє самостійно викласти зміст деяких питань. Окремі завдання кожної теми та поточного контролю виконав не повністю, володіє матеріалом на репродуктивному рівні, здатний відтворити значну його частину, робить спроби аргументувати відповідь прикладами, може відтворити значну частину теоретичного матеріалу.	60-74
Достатній (конструктивний)	Здобувач освіти недостатньо повно та ґрунтовно засвоїв окремі питання програми навчальної дисципліни. Вміє самостійно викласти зміст основних питань, виконав завдання кожної теми та поточного контролю в цілому, дає досить повну відповідь на поставлені запитання з незначними неточностями. Певною мірою володіє вивченим обсягом матеріалу, в тому числі і застосовує його при виконанні практичних завдань. Розв'язує практичні завдання в стандартних ситуаціях, може наводити окремі власні приклади на підтвердження своїх думок.	75-89
Достатній (творчий)	Здобувач освіти повно та ґрунтовно засвоїв всі теми навчальної програми вміє вільно та самостійно викласти зміст всіх питань програми навчальної дисципліни, виявляє глибокі теоретичні знання та уміння застосовувати їх у різноманітних ситуаціях, розуміє значення навчальної дисципліни для своєї професійної підготовки, повністю виконав усі завдання кожної теми та поточного контролю в цілому. Може наводити переконливі оригінальні приклади з практики для доведення власної позиції. Брав участь в олімпіадах, конкурсах, конференціях.	90-100

Засоби діагностики результатів навчання, методи їх демонстрування

Засоби діагностики результатів навчання включають: виступ з основних питань; доповнення, запитання до виступаючого, рецензія на виступ; усна наукова доповідь, презентація результатів виконаних завдань та досліджень; участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття (круглих столах, ділових іграх тощо); аналіз джерельної і монографічної літератури; письмові завдання (тестові, контрольні, підсумкові модульні, індивідуальні творчі роботи тощо); реферат, есе (письмові роботи, оформлені відповідно до вимог).

Програма навчальної дисципліни
Зміст навчальної дисципліни за модулями та темами

Модуль 1 Загальні закономірності будови тіла тварин

Тема 1.1 *Загальні закономірності будови тіла тварин*

Визначення поняття «живий організм». Основні прояви життя живого організму: обмін речовин, реактивність, розмноження, рух, зростання та розвиток, спадковість, змінність, адаптація. Будова тканини. Схема ділення тіла тварини на області. Поняття про клітину, тканину, органи і організм. Будова клітини, типи тканин. Система органів.

Тема 1.2 *Система органів руху*

Будова кістки як органів. Ділення кісток по формі та функціям. Фактори формоутворення кісток. Ознайомлення з двома відділами скелета: основний та периферичний скелети. Кістки з яких побудований скелет грудного відділу тулуба: грудний хребець, ребра, груди, кістки. Скелет кінцівок: грудні та тазові кінцівки.

Тема 1.3 *М'язова система.*

Загальна характеристика м'язової системи. М'яз як цілісний орган. Будова м'яза. Класифікація скелетних м'язів. М'ясо з анатомічної точки зору. Основні фізіологічні властивості кістякових м'язів. Загальні закономірності розташування м'язів на кістяку. Допоміжні органи м'язів. М'язи тулуба. М'язи кінцівок.

Тема 1.4 *Шкірний покрив та його похідні.*

Будова шкіри: епідерміс, форма, підшкірний шар. Похідні шкіряного покриву. Зміна структури шкіри та її похідних під час технологічної обробки.

Тема 1.5 *Системи внутрішніх органів*

Закономірності будови внутрішніх органів . Будова порожнини тіла: серозний, грудний, брюшний та тазовий відділи. Схема внутрішніх органів корови. Визначення поняття «травлення». Склад травної системи, розділення травної системи за морфологічними та фізіологічними показниками. Органи ротової порожнини. Будова глотки, стравоходу та шлунку. Будова та процеси травлення товстого та тонкого кишечників. Будова та функції печінки та підшлункової залози. Функції органів дихання. Характеристика органів, які образують дихальну систему: носова порожнина, гортань, трахеї, легені. їх будова, топографія та функції.

Тема 1.6 *Сечостатева система*

Функції органів сечостатевої системи. Будова, топографія та функції нирок, сечоводів, сечового міхура та сечівника тварини. Органи розмноження самця і самки та їх роль у відтворенні тварин.

Модуль 2 Будова і функції лімфосистеми

Тема 2.1 *Система органів крово- і лімфообігу, кровотворення та імунного захисту.*

Функції органів кровоносної системи. Розгляд серця, як центрального органу крово- і лімфообігу. Будова і функції серця різних видів тварин. Нервова м'язова система серця. Круги кровообігу (велике та мале кола). Склад крові. Розгляд кровоносних судів: артерії, капіляри, вени. Загальні закономірності ходу та ветвіння судів. Схема судистої системи ВРХ. Загальні закономірності ходу та ветвлення вен.

Тема 2.2 *Лімфатична система*

Будова і функції лімфатичної системи. Лімфа. Будова лімфатичних судин . Лімфатичні вузли. Органи кровотворення та імунного захисту тварин. Будова, топографія і роль червоного кісткового мозку, селезінки, тимуса в кровотворенні та формуванні імунітету тварини.

Тема 2.3 *Залози внутрішньої секреції*

Функціональне значення залоз внутрішньої секреції, їх зв'язок з іншими системами органів. Поняття «залоза». Ендокринні залози, їх будова та функції: гіпоталамус, гіпофіз, епіфіз, щитовидна залоза, паращитовидна, підшлункова, статеві залози.

Тема 2.4 *Нервова система та аналізатори*

Загальні закономірності будови нервової системи. Склад центральної нервової системи. Відділи, на які поділяється головний і спинний мозок. Будова спинного мозку. Склад сірої та білої мозкової речовини головного й спинного мозку. Будова головного мозку. Шари нейронів кори великих півкуль головного мозку. Оболонки, які оточують головний і спинний мозок. Спинномозкові нерви. Черепно-мозкові нерви. Вегетативна нервова система.

Тема 2.5 *Автономна нервова система.*

Симпатичний відділ нервової системи. Парасимпатичний відділ нервової системи. Загальна характеристика будови й функції аналізаторів. Зоровий аналізатор. Орган слуху й рівноваги. Нюховий, смаковий і шкірний аналізатори.

Тема 2.6 *Особливості будови домашньої птиці*

Система органів руху домашньої птиці. Кісткова система. Скелет голови. Скелет шийного відділу хребця. Скелет грудного та попереково-крижового відділу хребця. Скелет хвостового відділу. Скелет плечового поясу. Скелет крила. М'язова система. М'язи голови, шиї, спини, хвоста, грудної клітини, живота, крила, тазової кістки. Система органів шкірного покриву. Органи травлення. Органи дихання. Органи сечовиділення. Органи розмноження. Судинна й нервова системи, залози внутрішньої секреції.

Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин												
	усього	денна форма						заочна форма					
		аудиторні	у тому числі				самостійна робота	усього	у тому числі				самостійна робота
			лекції	семінарські	практичні	лабораторні			лекції	практичні	семінарські	лабораторні	
Модуль 1 Загальні закономірності будови тіла тварин													
Тема 1.1 Загальні закономірності будови тіла тварин	15	-	4	-	4	-	7	-	-	-	-	-	-
Тема 1.2 Система органів руху	15	-	4	-	4	-	7	-	-	-	-	-	-
Тема 1.3 Мязкова система.	15	-	4	-	4	-	7	-	-	-	-	-	-
Тема 1.4 Шкірний покрив та його похідні.	15	-	4	-	4	-	7	-	-	-	-	-	-
Тема 1.5 Системи внутрішніх органів	15	-	4	-	4	-	7	-	-	-	-	-	-
Тема 1.6 Сечостатева система	15	-	4	-	4	-	7	-	-	-	-	-	-
Разом за модулем 1	90	-	24	-	24	-	42	-	-	-	-	-	-
Модуль 2 Будова і функції лімфосистеми													
Тема 2.1 Система органів крово- і лімфообігу, кровотворення та імунного захисту.	15	-	4	-	4	-	7	-	-	-	-	-	-
Тема 2.2 Лімфатична система	15	-	4	-	4	-	7	-	-	-	-	-	-
Тема 2.3 Залози внутрішньої секреції	15	-	4	-	4	-	7	-	-	-	-	-	-
Тема 2.4 Нервова система та аналізатори	15	-	4	-	4	-	7	-	-	-	-	-	-
Тема 2.5 Автономна нервова система.	15	-	4	-	4	-	7	-	-	-	-	-	-
Тема 2.6 Особливості будови домашньої птиці	15	-	4	-	4	-	7	-	-	-	-	-	-
Разом за модулем 2	90	-	24	-	24	-	42	-	-	-	-	-	-
Усього	180	-	48	-	48	-	84	-	-	-	-	-	-

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Години	
		денна форма	заочна форма
		-	-

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Години	
		денна форма	заочна форма
Модуль 1 Загальні закономірності будови тіла тварин			
1	Тема 1.1 Загальні закономірності будови тіла тварин	4	-
2	Тема 1.2 Система органів руху	4	-
3	Тема 1.3 Мязкова система.	4	-
4	Тема 1.4 Шкірний покрив та його похідні.	4	-
5	Тема 1.5 Системи внутрішніх органів	4	-
6	Тема 1.6 Сечостатева система	4	-
Разом за модулем 1		24	-
Модуль 2 Будова і функції лімфосистеми			
1	Тема 2.1 Система органів крово- і лімфообігу, кровотворення та імунного захисту.	4	-
2	Тема 2.2 Лімфатична система	4	-
3	Тема 2.3 Залози внутрішньої секреції	4	-
4	Тема 2.4 Нервова система та аналізатори	4	-
5	Тема 2.5 Автономна нервова система.	4	-
6	Тема 2.6 Особливості будови домашньої птиці	4	-
Разом за модулем 2		24	-
Усього		48	

Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Години	
		денна форма	заочна форма
-	-	-	-

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Години	
		денна форма	заочна форма
Модуль 1 Загальні закономірності будови тіла тварин			
1	Тема 1.1 Загальні закономірності будови тіла тварин	7	-
2	Тема 1.2 Система органів руху	7	-
3	Тема 1.3 Мязкова система.	7	-
4	Тема 1.4 Шкірний покрив та його похідні.	7	-
5	Тема 1.5 Системи внутрішніх органів	7	-
6	Тема 1.6 Сечостатева система	7	-
Разом за модулем 1		42	-
Модуль 2 Будова і функції лімфосистеми			
1	Тема 2.1 Система органів крово- і лімфообігу, кровотворення та імунного захисту.	7	-
2	Тема 2.2 Лімфатична система	7	-

3	Тема 2.3 Залози внутрішньої секреції	7	-
4	Тема 2.4 Нервова система та аналізатори	7	-
5	Тема 2.5 Автономна нервова система.	7	-
6	Тема 2.6 Особливості будови домашньої птиці	7	-
Разом за модулем 2		42	-
Усього		84	-

Форми поточного та підсумкового контролю: індивідуальна, групова, фронтальна перевірки; усний, письмовий, тестовий, модульний контроль; самоконтроль, взаємоконтроль; екзамен.

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою). Спеціального обладнання та програмного забезпечення при вивченні навчальної дисципліни програмою не передбачено, але передбачене широке використання навчальних презентацій.

Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Юдінцева В.М., Замазій М.Д. Фізіологія сільськогосподарських тварин : навч. посіб. Київ : Ліра, 2017. 48 с.
2. Макарова Н.С., Гармидер Л.Д., Михальчук Л.В. Будова тварин : Підручник. Київ : ВД «Професіонал», 2017 . 146 с.

Додаткові:

3. Киндя В.І., Куровський Ю.А., Мусієнко В.Ф. Анатомія та фізіологія сільськогосподарських тварин : навч. посіб. Київ : Урожай, 2019. 556с.
4. Богомолів О.В., Перцевий Ф.В., Сафонова О.М. Технологія переробки продуктів тваринництва : Підручник. Харків : Центр навч. Літератури, 2018. 388 с.